

Martti Ahtisaari: Tal på Svenska dagen 90-års jubileum 1998

Datum

6 november 1998

- 1 Det är ett rätt intressant faktum att Svenska dagen började firas ungefär samtidigt som representationsreformen i Finland gav den finska folkmajoriteten en ställning som bättre motsvarade dess numerära storlek. I många avseenden hade skapandet av finlandssvenska nätverk att göra med en försvarskamp där dock långtifrån alla svensktalande deltog. Den fennomanska rörelsen, med ett starkt inslag av svensktalande, syftade till att ge finskan dess rättmätiga plats i samhället.

- 10 Det kan låta som något av en paradox att just denna dag den 6 november valdes med tanke på dess historiska konnotationer. Slaget vid Lützen och Gustav II Adolfs död år 1632 var inte avgörande för Sveriges europeiska stormaktsställning, men var ett steg på den väg som genom Karl XII:s krigsäventyr och 1808 -1809 års krig småningom bildade grunden för Finlands separata identitet och därmed den finska majoritetens hegemoni.

- 15 Under de 90 år som gått har mycket inträffat. Svenskans ställning som andra nationalspråk är lagfäst, och med en forskares ord kan man säga "finsk- och svensktalande i landet ser lika ut, har samma religion och en på samma sätt socialt varierande livsstil Solidariteten med det Finland som var kom till uttryck under våra krig, men framkallade efteråt vissa konfliktsituationer när det hävdades att "svensk jord" skulle odlas enbart av svensktalande.

- 25 Svenskans helt ohotade ställning i det finländska samhället kan ibland ge en finstalande anledning att undra varför försvarskampen alltjämt fortsätter - trots den omfattande autonomi som den svensktalande folkdelen besitter; trots den dramatiska sociala förändring som bl a symboliseras av att antalet svensk-finska äktenskap är större än antalet svensk-svenska; och trots att intresset för svenskundervisningen stigit påfallande, att döma av de problem som uppstått i daghem och lågstudier.

Politiskt har den finlandssvenska minoriteten varit företrädd i de flesta regeringar under tiden efter kriget och därmed haft både inflytande och medansvar. Det vore egendomligt om detta deltagande inte hade resulterat i att
35 svenskspråkiga intressen vore tillgodosedda. Å andra sidan är det helt förståeligt att det här slutresultatet kan reta många mindre framgångsrika medtävlare.

Den helt marginella finshetsrörelse, som ibland får överstor publicitet, överskuggas helt av sociala, ekonomiska och politiska realiteter och den
40 konsensus som råder bland beslutsfattarna i Finland. Det råder samförstånd om att vi trots vårt europeiska engagemang också delar en annan geopolitisk dimension, som omfattar Sverige och det övriga Norden, men självfallet också Baltikum och våra grannförhållanden österut.

Det har ibland från svenskspråkigt håll uttalats oro över att tvåspråkigheten kan leda till "halvspråkighet", men det kommer an på finlandssvenska familjer, i "blandäktenskap" eller i helt svenskspråkiga familjer att uppmuntra den unga generationen att läsa böcker, och inte enbart konsumera seriemagasin, video och TV. Att råda bot på språklig fattigdom, vare sig svensk eller finsk, kan inte
50 enbart vara skolans sak.

Enspråkiga svenska lösningar kan vara motiverade på vissa områden, men när det gäller högre forskning eller icke språkbaserad konstutövning bygger man i dag vidare nätverk, som ofta förutsätter kunskaper i andra europeiska språk och
55 gör enspråkighet till en omöjlighet, vare sig svensk eller finsk.

Det är däremot ur rättvisesynpunkt försvarbart att statsmakten ser till att det finns svenskspråkig personal i vårdsektorn och speciellt när det gäller äldreomsorg. Men enspråkiga lösningar leder inte alltid till önskat resultat i ett
60 samhälle av skärpt medvetande om begränsade offentliga resurser.

Den svensktalande minoriteten har framträdande företrädare för vetenskap och kultur, vilket tyder på oförminskad livskraft. I ett land där 94 procent av befolkningen har finska som modersmål är det däremot rätt naturligt att antalet
65 rent svensktalande språköar (med undantag av Åland) med tiden blir mindre, men det innebär endast större och mera fruktbar växelverkan mellan de två språken.

70 Det har ibland på finskt håll funnits en vanföreställning som byggde på bilden
av två högljutt samtalande finlandssvenska damer i en spårvagn i Helsingfors.
Verkligheten har förändrats, samtal kommer att föras på många språk i ett något
mer multietniskt Finland, där de svensktalande åtnjuter rättigheter som de själva
75 på bästa sätt kan förvalta, ett samhälle som under lång tid levt och kommer att
leva i växelverkan mellan finskt och svenskt.

Det hindrar inte att man på finskt håll, och med understöd av många
finlandssvenskar, ansett det vara en anomali att "ruotsinsuomalaiset" i Sverige
haft betydligt större svårigheter att få sin röst hörd när det gällt strävanden till
80 acceptans för deras språkliga bakgrund.

När det gäller de finlandssvenska nätverken, av vilka Folktinget är ett, kommer
det an på dem själva att visa sin vitalitet i ett samhälle där de många sociala
problem som finns inte är baserade på språktillhörighet och inte kan lösas på
85 den basen.

Folktinget har i sitt arbete aktivt försökt lyfta fram tvåspråkigheten. Det är en
god insikt om man förstår att tvåspråkigheten inte endast är en tillgång för
finlandssvenskarna, utan att den är en tillgång för hela folket. Jag önskar
90 Folktinget framgång i sitt viktiga arbete.

Källa

<div>Manuskript hämtat från presidentti.fi (2025-09-16)</div>

95 Taggar

1990-tal, 1998, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/martti-ahtisaari-tal-pa-svenska-dagen-90-ars-jubileum-1998>

100

105